Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

26 päivänä syyskuuta 2024*

Muutoksenhaku – Valtiontuet – Saksan liittotasavallan suurten sähkönkuluttajien hyväksi toteuttama tukiohjelma – Verkkomaksuista vapauttaminen vuosilta 2012 ja 2013 – Päätös, jolla tuki todetaan sisämarkkinoille soveltumattomaksi – Kumoamiskanne – Kanteen nostamisen määräaika – Tutkittavaksi ottaminen – SEUT 107 artiklan 1 kohta – Valtiontuen käsite – Valtion varat – Veronluonteinen maksu tai muut pakolliset maksut

Yhdistetyissä asioissa C-792/21 P ja C-793/21 P,

joissa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvista kahdesta valituksesta, jotka on pantu vireille 16.12.2021,

AZ, edustajinaan D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin ja R. Wilde, Rechtsanwälte,

valittajana asiassa C-792/21 P,

ja jossa muina osapuolina ovat

Euroopan komissio, asiamiehinään K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche, avustajinaan C. von Donat ja G. Quardt, Rechtsanwälte, ja sittemmin asiamiehinään K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,

väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa,

ja

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,

valittajana asiassa C-793/21 P,

ja jossa muina osapuolina ovat

AZ, edustajinaan D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin ja R. Wilde, Rechtsanwälte,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Euroopan komissio, asiamiehinään K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe (esittelevä tuomari), presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.6.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.11.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 AZ vaatii asiassa C-792/21 P tekemällään valituksella unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 6.10.2021 antaman tuomion AZ v. komissio (T-196/19, EU:T:2021:646; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi AZ:n kanteen, jossa vaadittiin tukiohjelmasta SA.34045 (2013/c) (ex 2012/NN), jonka Saksa on myöntänyt peruskuormasähkön kuluttajille StromNEV-asetuksen 19 §:n nojalla, 28.5.2018 annetun komission päätöksen (EU) 2019/56 (EUVL 2019, L 14, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.

2 Asiassa C-793/21 P tekemällään valituksella Saksan liittotasavalta vaatii valituksenalaisen tuomion kumoamista.

3 Myös Euroopan komissio vaatii asioissa C-792/21 P ja C-793/21 P tekemillään liitännäisvalituksilla valituksenalaisen tuomion kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

4 [SEUT] 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9) johdanto-osan 39 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Avoimuuden ja oikeusvarmuuden vuoksi komission päätökset on asianmukaista julkistaa, noudattaen kuitenkin periaatetta, jonka mukaan valtion myöntämiä tukia koskevat päätökset osoitetaan asianomaiselle jäsenvaltiolle. Sen vuoksi on asianmukaista julkaista kaikki päätökset, joilla voi olla vaikutusta asianomaisten osapuolten etuihin, joko täydellisinä tai tiivistelminä tai antaa asianomaisille osapuolille mahdollisuus saada jäljennökset näistä päätöksistä, jos päätöksiä ei ole julkaistu tai niitä ei ole julkaistu täydellisinä.”

5 Kyseisen asetuksen 1 artiklan h alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

h) ’asianomaisella osapuolella’ jäsenvaltiota, henkilöä, yritystä tai yritysten yhteenliittymää, jonka etuihin tuen myöntäminen voi vaikuttaa, erityisesti tuensaajaa, kilpailevia yrityksiä ja alan järjestöjä.”

6 Mainitun asetuksen 32 artiklan, jonka otsikko on ”Päätösten julkaiseminen”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio julkaisee Euroopan unionin virallisessa lehdessä päätökset, jotka se on tehnyt 8 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä 9 artiklan nojalla.”

Asian tausta ja riidanalainen päätös

7 Asian tosiseikat, sellaisina kuin ne käyvät ilmi valituksenalaisen tuomion 1–22 kohdasta, voidaan tiivistää seuraavasti.

Kyseessä olevat lait ja asetukset

Verkkomaksuja koskeva järjestelmä ennen riidanalaisten toimenpiteiden käyttöönottoa

8 Energiataloudesta annetun lain (Energiewirtschaftsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna energia alan säännösten tarkistamisesta 26.7.2011 annetulla lailla (Gesetz zur Neuregelung energiewirtschaftlicher Vorschriften; BGBl. 2011 I, s. 1554), mutta ennen sähkömarkkinoiden kehittämisestä 26.7.2016 annetulla lailla (Gesetz zur Weiterentwicklung des Strommarktes; BGBl. 2016 I, s. 1786) tehtyjä muutoksia (jäljempänä EnWG 2011), 21 §:ssä säädettiin muun muassa, että verkkomaksujen oli oltava kohtuullisia, syrjimättömiä ja avoimia ja perustuttava energiahuoltojärjestelmän tehokkaan toiminnan kustannuksiin.

9 EnWG 2011:n 24 §:ssä annettiin Saksan liittohallitukselle toimivalta antaa asetuksella yksityiskohtaisia säännöksiä, jotka koskevat yhtäältä yleisen verkkomaksujen määrittämismenetelmän määrittelyä ja toisaalta erityisten verkon käyttöä koskevien tapausten sääntelyä sekä edellytyksiä, joiden täyttyessä sääntelyviranomainen voi hyväksyä tai kieltää yksilölliset verkkomaksut.

10 Sähkön verkkomaksuista 25.7.2005 annetun liittovaltion asetuksen (Stromnetzentgeltverordnung; BGBl. 2005 I, s. 2225; jäljempänä StromNEV 2005) 17 §:ssä määritellään laskentamenetelmä, jota verkonhaltijoiden on käytettävä yleisten maksujen määrittämiseksi. Kyseessä on kaksivaiheinen menetelmä, jossa selvitetään ensin kaikkien verkkojen erilaiset vuotuiset kustannuserät ja sen jälkeen muunnetaan verkkojen vuotuiset kokonaiskustannukset verkkomaksuiksi.

11 Yleisten maksujen määrittämisessä on otettava huomioon kaksi seikkaa eli samanaikaisuusfunktio, joka ilmaisee todennäköisyyden sille, että kyseessä olevan yksittäisen verkonkäyttäjän sähkönkulutus vaikuttaa kyseisen verkkotason vuotuiseen huippukuormaan, ja

verkonhaltijakohtainen tulojen enimmäismäärä, jonka Bundesnetzagentur (liittovaltion verkkovirasto, Saksa; jäljempänä BNetzA) määrittää vertailemalla sitä muihin verkonhaltijoihin, jotta tehottomuudesta johtuvia kustannuksia ei kompensoida verkkomaksuilla.

12 StromNEV 2005:n 19 §:ssä säädetään sellaisten käyttäjäryhmien, joiden kulutus- ja kuormitusprofiilit poikkeavat huomattavasti muiden käyttäjien kulutus- ja kuormitusprofiileista (ns. epätyypilliset käyttäjät), yksilöllisistä maksuista. Näissä maksuissa otetaan verkkokustannuksia vastaavan hinnoittelun periaatteen mukaisesti huomioon näiden epätyypillisten käyttäjien osuus näiden kustannusten vähentämisessä tai niiden kasvun estämisessä.

13 Tältä osin StromNEV 2005 -asetuksen 19 §:n 2 momentissa otetaan käyttöön yksilölliset maksut kahdelle seuraavalle epätyypillisten käyttäjien ryhmälle:

– käyttäjät, joiden osuus huippukuormasta voi poiketa huomattavasti kaikkien muiden samaan verkkotasoon liitettyjen käyttäjien samanaikaisesta vuotuisesta huippukuormasta eli käyttäjistä, jotka kuluttavat sähköä järjestelmällisesti muulloin kuin huippukuormitusaikoina (jäljempänä antisykliset kuluttajat), ja

– käyttäjät, joiden vuotuinen sähkönkulutus on vähintään 7 000 käyttötuntia ja yli 10 gigawattituntia (jäljempänä peruskuormasähkön kuluttajat).

14 StromNEV 2005:ssä säädettiin EnWG 2011:llä tehdyn muutoksen voimaantuloon saakka, että antisyklisiltä kuluttajilta ja peruskuormasähkön kuluttajilta perittiin yksilöllisiä maksuja, jotka laskettiin BNetzA:n kehittämällä ”fysikaalisen reitin menetelmällä”. Tässä menetelmässä otettiin huomioon näiden kuluttajien aiheuttamat verkkokustannukset; lisäksi kuluttajien oli maksettava vähintään 20 prosenttia julkaistusta yleisestä verkkomaksusta (jäljempänä vähimmäismaksu). Viimeksi mainitulla taattiin verkon, johon nämä kuluttajat oli liitetty, käytöstä maksettava korvaus siinä tapauksessa, että fysikaalisen reitin menetelmällä lasketut yksilölliset maksut olivat olleet tätä vähimmäismaksua alemmat tai jopa lähellä nollaa.

Riidanalaiset toimenpiteet

15 Peruskuormasähkön kuluttajien yksilölliset maksut poistettiin StromNEV2005 -asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna EnWG 2011:llä (jäljempänä StromNEV 2011 -asetus) 19 §:n 2 momentin toisen ja kolmannen virkkeen mukaisesti 1.1.2011, joka oli tämän säännöksen taannehtivan soveltamisen alkamispäivä, alkaen, ja ne korvattiin täydellä vapautuksella velvollisuudesta maksaa verkkomaksuja (jäljempänä riidanalainen vapautus); tämä vapautus myönnettiin toimivaltaisen sääntelyviranomaisen eli BNetzA:n tai asianomaisen osavaltion sääntelyviranomaisen luvalla. Kyseisestä vapautuksesta seurasi tulonmenetyksiä siirtoverkonhaltijoille tai jakeluverkonhaltijoille sen verkon tason mukaan, johon edunsaajat oli liitetty.

16 StromNEV2011 -asetuksen 19 §:n 2 momentin kuudennen ja seitsemännen virkkeen mukaan siirtoverkonhaltijat velvoitettiin korvaamaan jakeluverkonhaltijoille riidanalaisen vapautuksen aiheuttama tulonmenetys, ja niiden oli tasoitettava vapautuksesta aiheutuneet kulut keskenään sähkön ja lämmön yhteistuotannosta 19.3.2002 annetun lain (Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz; BGBl. 2002 I, s. 1092) 9 §:n mukaisella taloudellisella korvauksella, jotta kuhunkin kohdistuisi saman suuruinen taloudellinen rasite suhteessa niiden verkkoon liitetyille kuluttajille toimitettuun sähkön määrään.

17 Vuodesta 2012 alkaen BNetzA:n 14.12.2011 tekemällä päätöksellä (BK8-11-024; jäljempänä BNetzA 2011 -päätös) otettiin käyttöön rahoitusjärjestelmä. Tässä järjestelmässä jakeluverkonhaltijat perivät loppukuluttajilta tai sähköntoimittajilta lisämaksun (jäljempänä riidanalainen lisämaksu), josta saadut tuotot siirrettiin siirtoverkonhaltijoille riidanalaisesta vapautuksesta aiheutuneen tulonmenetyksen korvaamiseksi.

18 Siirtoverkonhaltijat määrittivät riidanalaisen lisämaksun määrän vuosittain etukäteen BNetzA:n vahvistaman menetelmän perusteella. BNetzA vahvisti suoraan vuotta 2012, joka oli ensimmäinen vuosi, jona järjestelmä sovellettiin, koskevan määrän.

19 Näitä määräyksiä ei sovellettu riidanalaisesta vapautuksesta vuonna 2011 aiheutuneisiin kustannuksiin, joten kukin siirto- ja jakeluverkonhaltija joutui vastaamaan tästä vapautuksesta kyseisenä vuonna aiheutuneista tappioista.

Riidanalaisten toimenpiteiden jälkeinen verkkomaksujärjestelmä

20 Riidanalaiseen päätökseen johtaneen hallinnollisen menettelyn ollessa kesken riidanalainen vapautus todettiin ensin pätemättömäksi Oberlandesgericht Düsseldorfin (osavaltion ylioikeus, Düsseldorf, Saksa) 8.5.2013 ja Bundesgerichtshofin (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) 6.10.2015 antamilla ratkaisuilla. Tämän jälkeen vapautus peruttiin 1.1.2014 alkaen StromNEV 2005 -asetuksella, sellaisena kuin se on muutettuna 14.8.2013 annetulla asetuksella, jolla muutetaan energialainsäädännön alan asetuksia (Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts; BGBl. 2013 I, s. 3250; jäljempänä StromNEV 2013 -asetus). StromNEV 2013 -asetuksella otettiin tulevaisuutta varten uudelleen käyttöön fysikaalisen reitin menetelmällä lasketut yksilölliset maksut siten, että vähimmäismaksun sijasta sovellettiin kiinteitä maksuja, joiden sähkönkulutuksen perusteella määräytyvä suuruus oli 10, 15 ja 20 prosenttia yleisistä maksuista (verkon 7 000, 7 500 ja 8 000 käyttötunnilta vuodessa).

21 StromNEV 2013 -asetuksella otettiin käyttöön 22.8.2013 alkaen siirtymäjärjestely, jota sovellettiin taannehtivasti peruskuormasähkön kuluttajiin, joille ei ollut vielä myönnetty riidanalaista vapautusta vuosilta 2012 ja 2013 (jäljempänä siirtymäjärjestely). Tässä järjestelmässä säädettiin fysikaalisen reitin menetelmällä laskettujen yksilöllisten maksujen ja vähimmäismaksun sijaan ainoastaan näiden kiinteiden maksujen soveltamisesta näihin kuluttajiin.

Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös

22 Useiden kantelujen johdosta komissio julkaisi 4.5.2013 päätöksensä aloittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukainen menettely riidanalaisiin toimenpiteisiin perustuvasta tukiohjelmasta (EUVL 2013, C 128, s. 43).

23 Saksan liittotasavalta ja muut asianomaiset osapuolet esittivät menettelyssä huomautuksensa, minkä jälkeen komissio antoi 28.5.2018 riidanalaisen päätöksen.

24 Komissio totesi kyseisessä päätöksessä, että Saksan liittotasavalta oli myöntänyt sääntöjenvastaisesti valtiontukea riidanalaisen vapautuksen muodossa 1.1.2012-31.12.2013.

25 Komissio totesi erityisesti, että valtiontukea olivat ne verkkokustannukset, jotka maksuvapautuksen saaneet peruskuormasähkön kuluttajat aiheuttivat vuosina 2012 ja 2013, tai vähimmäisverkkomaksut, jos nämä verkkokustannukset olivat vähemmän kuin nämä vähimmäisverkkomaksut.

26 Lisäksi komissio totesi, että kyseessä oleva tuki ei soveltunut sisämarkkinoille, koska se ei täyttänyt EUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten ehtoja ja että sitä ei myöskään voitu pitää sisämarkkinoille soveltuvana millään muullakaan perusteella.

27 Tämän vuoksi komissio päätti seuraavaa:

– riidanalainen vapautus oli EUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea siltä osin kuin peruskuormasähkön kuluttajat vapautettiin maksamasta aiheuttamiaan verkkokustannuksia vastaavia verkkomaksuja tai vähimmäisverkkomaksuja, jos verkkokustannukset olivat vähemmän kuin vähimmäisverkkomaksu

– Saksan liittotasavalta oli myöntänyt kyseessä olevan tuen SEUT 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti, eikä se soveltunut sisämarkkinoille

– kyseisen tukiohjelman nojalla myönnetty yksittäinen tuki ei ollut valtiontukea, jos se täytti sen myöntämishetkellä [SEUT 107] ja [SEUT 108] artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin 7.5.1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98 (EYVL 1998, L 142, s. 1) 2 artiklan nojalla annetussa vähämerkityksisestä tuesta annetussa asetuksessa säädetyt edellytykset, ja

– Saksan liittotasavallan oli yhtäältä perittävä kyseisen tukiohjelman nojalla myönnetyt sisämarkkinoille soveltumattomat tuet korkoineen takaisin tuensaajilta ja toisaalta peruutettava kaikki kyseiseen järjestelmään perustuvan tuen jäljellä olevat maksuerät riidanalaisen päätöksen antamispäivästä lukien.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne ja valituksenalainen tuomio

28 AZ nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 4.4.2019 toimittamallaan kirjelmällä kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi.

29 Unionin yleisen tuomioistuimen kuudennen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 20.9.2019 antamallaan päätöksellä Saksan liittotasavallan väliintulijaksi tukemaan AZ:n vaatimuksia kyseisen jäsenvaltion hakemuksen mukaisesti.

30 AZ esitti kanteensa tueksi kolme kanneperustetta, joista ensimmäinen koski sitä, että kyseessä ei ollut SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki, toinen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista ja kolmas luottamuksen periaatteen loukkaamista.

31 Unionin yleinen tuomioistuin otti valituksenalaisessa tuomiossa kanteen tutkittavaksi ja tämän jälkeen hylkäsi nämä kanneperusteet ja näin ollen kumoamiskanteen kokonaisuudessaan.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

32 AZ vaatii asiassa C-792/21 P tekemällään valituksella, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion ja vuosien 2012 ja 2013 osalta riidanalaisen päätöksen kokonaisuudessaan tai toissijaisesti siltä osin kuin tämä päätös koskee valittajaa;

– toissijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja kumoaa riidanalaisen päätöksen osittain ja lisäksi palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen muiden riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevien vaatimusten ratkaisemiseksi;

– edelleen toissijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen ja

– velvoittaa Euroopan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

33 Saksan liittotasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen asiassa C-792/21 P ja velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen asiassa C-792/21 P ja velvoittaa AZ:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Asiassa C-793/21 P tekemällään valituksella Saksan liittotasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä hylätään sen kanne perusteettomana

– kumoaa riidanalaisen päätöksen ja

– velvoittaa komission korvaamaan sekä unionin yleisessä tuomioistuimessa että unionin tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

36 AZ vaatii, että unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen asiassa C-793/21 P ja velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

37 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen asiassa C-793/21 P ja velvoittaa Saksan liittotasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

38 Komissio vaatii asioissa C-792/21 P ja C-793/21 P tekemillään liitännäisvalituksilla, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– jättää kumoamiskanteen tutkimatta ja

– velvoittaa AZ:n korvaamaan unionin yleisessä tuomioistuimessa ja unionin tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

39 AZ ja Saksan liittotasavalta vaativat, että liitännäisvalitukset hylätään ja että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

40 Asiat C-792/21 P ja C-793/21 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 18.4.2023 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Asian C-792/21 P suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö

41 AZ pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 1.2.2024 toimittamallaan asiakirjalla asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamista uudelleen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan mukaisesti.

42 Pyyntönsä tueksi AZ väittää ensinnäkin, että julkisasiamies ei ole ratkaisuehdotuksessaan ottanut asianmukaisesti huomioon ratkaisevaa argumenttia, jonka kyseinen asianosainen on esittänyt osoittaakseen, ettei käsiteltävässä asiassa ole kyse pakollisesta maksusta.

43 Toiseksi AZ katsoo, että unionin yleisen tuomioistuimen 24.1.2024 antaman tuomion Saksa v. komissio (T-409/21, EU:T:2024:34) 61 kohta, jossa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että ”verkonhaltijat eivät ole lain mukaan velvollisia perimään [tähän tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä olevaa maksua] asiakkailtaan, joten maksua ei voida luonnehtia – – pakolliseksi maksuksi”, on uusi ja ratkaiseva seikka nyt käsiteltävän asian kannalta.

44 Tässä yhteydessä on todettava, että unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 83 artiklan mukaisesti julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos se katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on suullisen vaiheen päättyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua.

45 Ensinnäkin siitä, että julkisasiamies on väitetysti jättänyt ottamatta huomioon ratkaisevan argumentin, on huomautettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä ei määrätä osapuolten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen. SEUT 252 artiklan toisen kohdan mukaan julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden johdosta hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että osapuoli ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen vaiheen aloittamiselle uudelleen. Tämän vuoksi se, että osapuoli ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen vaiheen aloittamiselle uudelleen (ks. vastaavasti tuomio 13.7.2023, Grupa Azoty ym. v. komissio, C-73/22 P ja C-77/22 P, EU:C:2023:570, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 8.2.2024, Pilatus Bank v. EKP, C-256/22 P, EU:C:2024:125, 29 ja 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Toiseksi unionin yleisen tuomioistuimen 24.1.2024 antamaan tuomioon Saksa v. komissio (T-409/21, EU:T:2024:34) vetoamisesta on todettava, että unionin yleisen tuomioistuimen antama tuomio ei sido unionin tuomioistuinta (ks. vastaavasti tuomio 4.12.2019, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo v. komissio, C-342/18 P, EU:C:2019:1043, 60 kohta).

47 Näin ollen unionin tuomioistuin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että asian käsittelyn suullista vaihetta ei ole määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Liitännäisvalitukset

48 Komission tekemillä liitännäisvalituksilla pyritään siihen, että ensimmäisessä oikeusasteessa nostettu kanne jätetään tutkimatta, ja tämä on kysymys, joka edeltää päävalituksissa esitettyjä asiakysymyksiä. Liitännäisvalituksia on näin ollen tarkasteltava ensin (ks. vastaavasti tuomio 3.12.2020, Changmao Biochemical Engineering v. Distillerie Bonollo ym., C-461/18 P, EU:C:2020:979, 43 kohta).

49 Komissio esittää liitännäisvalitustensa tueksi kaksi valitusperustetta.

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

50 Komissio moittii liitännäisvalitustensa tueksi esittämässään ensimmäisessä valitusperusteessa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se teki valituksenalaisen tuomion 36–43 kohdassa oikeudellisen virheen tulkitessaan laajasti SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitettua julkaisemisen käsitettä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi siis komission mukaan virheellisesti, että mikä tahansa julkaiseminen Euroopan unionin virallisessa lehdessä vastaa tätä käsitettä riippumatta siitä, onko tällainen julkaiseminen edellytyksenä kyseisen toimen voimaantulolle SEUT 297 artiklan mukaisesti ja onko siitä määrätty itse EUT-sopimuksessa.

51 Ensinnäkin unionin yleisen tuomioistuimen tulkinta on komission mukaan vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, sellaisena kuin se ilmenee 17.5.2017 annetusta tuomiosta Portugali v. komissio (C-339/16 P, EU:C:2017:384, 34–40 kohta), 31.1.2019 annetusta määräyksestä Iordăchescu v. parlamentti ym. (C-426/18 P, EU:C:2019:89, 22 kohta) ja 5.9.2019 annetusta määräyksestä Fryč v. komissio (C-230/19 P, EU:C:2019:685, 15 kohta). Unionin tuomioistuin on tässä oikeuskäytännössään vahvistanut SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan ja SEUT 297 artiklan vastaavuuden siten, että kanteen nostamisen määräaika alkaa kulua julkaisemisesta ainoastaan, jos se on kyseisen toimenpiteen voimaantulon edellytys ja jos siitä määrätään itse EUT-sopimuksessa.

52 Tätä lähestymistapaa tukee SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan sanamuodon mukainen, kontekstuaalinen ja teleologinen tulkinta.

53 Komissio väittää yhtäältä kyseisen määräyksen sanamuodosta, että saksankielistä versiota lukuun ottamatta kaikissa kieliversioissa ilmaisut ”julkaiseminen” ja ”tiedoksi antaminen” esiintyvät sekä SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa että SEUT 297 artiklassa, mikä osoittaa näiden kahden määräyksen vastaavuuden.

54 Toisaalta SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan tarkoituksesta komissio toteaa, että kyseisessä määräyksessä vahvistetut kanteen nostamisen määräajat edistävät oikeusvarmuuden tavoitetta. Jos yksityinen haluaa riitauttaa toimen, hänen on lähtökohtaisesti tehtävä se kahden kuukauden kuluessa siitä, kun sen lopullinen versio on annettu hänelle tiedoksi. Sitä vastoin sellaisten yleisesti sovellettavien toimien osalta, joilla ei ole adressaattia, tämä päivä on päivä, jona toimet julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Niiden toimien osalta, joille on osoitettu adressaatti, mainittu päivä on päivä, jona ne annetaan tiedoksi kyseiselle adressaatille. Vain poikkeuksellisesti ja toissijaisesti, kun kyse on toimesta, jota ei tarvitse julkaista eikä antaa tiedoksi, tiedon saaminen voi olla tapahtuma, josta kanteen nostamisen määräaika alkaa kulua.

SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan ja SEUT 297 artiklan vastaavuus takaa siten sen, ettei toimen myöhempi julkaiseminen Euroopan unionin virallisessa lehdessä tiedottamista varten johda kanteen nostamisen määräaikojen pidentämiseen ja näin ollen oikeudelliseen epävarmuuteen.

55 Toiseksi muodollisen tutkintamenettelyn päättämisestä tehdyn komission päätöksen julkaiseminen Euroopan unionin virallisessa lehdessä ei komission mukaan ole SEUT 297 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua julkaisemista. Se ei siis ole kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohta.

56 Yhtäältä tällainen päätös on komission mukaan osoitettu asianomaiselle jäsenvaltiolle ja annetaan tiedoksi ainoastaan sille. SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaan se tulee voimaan tällä tiedoksi antamisella eikä sillä, että se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä; julkaisemisen tarkoituksena on ainoastaan antaa tieto yleisölle, mukaan lukien tuensaajat, joilta asianomaisen jäsenvaltion on perittävä tämä tuki takaisin jo ennen päätöksen julkaisemista. Toisaalta mainittu julkaiseminen ei perustu EUT-sopimukseen vaan asetuksen 2015/1589 32 artiklaan, luettuna saman asetuksen johdanto-osan 39 perustelukappaleen valossa. Näin ollen sen määrittämiseksi, mistä ajankohdasta kanteen nostamisen määräaika, joka tuensaajayrityksellä on käytettävissään riitauttaakseen muodollisen tutkintamenettelyn päättämisestä tehdyn päätöksen, alkaa kulua, on nojauduttava siihen, että kyseisestä päätöksestä on tosiasiallisesti saatu tieto. Kun ei voida osoittaa etukäteen tapahtunutta tiedoksisaantia, oikeudellisen fiktion perusteella tosiasiallisena tiedoksisaantihetkenä pidetään julkaisemispäivää Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

57 Kolmanneksi komissio esittää useita argumentteja, jotka sen mukaan tukevat sen tulkintaa SEUT 263 artiklan kuudennesta kohdasta.

58 Ensinnäkin se tukeutuu kyseisen säännöksen rakenteeseen väittääkseen, että toimen julkaiseminen ja tiedoksiantaminen ovat yhdenvertaisia ja että tiedon saaminen on toissijainen tapahtuma kahteen ensimmäiseen nähden. Unionin yleisen tuomioistuimen tulkinta rikkoo tämän toissijaisuussuhteen, koska jos asetuksen 2015/1589 32 artiklan mukainen julkaiseminen vastaisi julkaisemista SEUT 297 artiklan 1 kohdan nojalla, kanteen nostamisen määräajan pitäisi alkaa kulua myös asianomaisen jäsenvaltion osalta ja ilmoituksesta huolimatta julkaisemispäivästä.

59 Toiseksi komissio katsoo, että unionin yleisen tuomioistuimen omaksuma tulkinta johtaa menettelylliseen epäyhdenvertaisuuteen niiden yritysten, joilta tukea peritään takaisin, ja niiden kilpailijoiden, jotka eivät ole saaneet tukea, välillä. Ensin mainitut saavat käytännössä jäljennöksen päätöksestä asianomaiselta jäsenvaltiolta, kun taas jälkimmäisten on odotettava päätöksen julkaisemista Euroopan unionin virallisessa lehdessä asetuksen 2015/1589 32 artiklan mukaisesti, joten näiden yritysten tehokkaat muutoksenhakuajat ovat erilaiset. Tämä tulkinta johtaa komission mukaan myös siihen, että komissio ja yritykset, joilta tuki on perittävä takaisin, olisivat eriarvoisessa asemassa. Komissiolla on nimittäin kaksi kuukautta aikaa vastata tukea saaneen yrityksen kanteeseen, kun taas mainitun tulkinnan vuoksi näillä yrityksillä on käytettävissään pidempi määräaika kanteen valmisteluun.

60 Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin tukeutuu 10.3.1998 annetun tuomion Saksa v. neuvosto (C-122/95, EU:C:1998:94) virheelliseen tulkintaan. Toisin kuin riidanalaisessa päätöksessä, kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä olleessa päätöksessä ei nimittäin ollut nimetty ainuttakaan adressaattia.

61 Neljänneksi valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, jossa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että AZ saattoi perustellusti odottaa, että riidanalainen päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä, ei oteta huomioon sitä, että kanteen nostamisen määräajat ovat pakottavia.

62 Saksan liittotasavalta väittää, että ensimmäinen valitusperuste on perusteeton. AZ vaatii, että tämä valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– *Ensimmäisen valitusperusteen tutkittavaksi ottaminen*

63 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka unionin tuomioistuimen, jonka toimivalta muutoksenhaun yhteydessä on rajoitettu, käsiteltäväksi ei voida saattaa asiaa laajempana kuin unionin yleinen tuomioistuin on sen tutkinut (tuomio 1.6.1994, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., C-136/92 P, EU:C:1994:211, 59 kohta), valittajalla on kuitenkin oikeus vedota valituksessaan perusteisiin, jotka perustuvat valituksenalaiseen tuomioon itseensä ja joilla pyritään arvostelemaan oikeudellisesti sen oikeellisuutta (tuomio 29.11.2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall ym. v. komissio, C-176/06 P, EU:C:2007:730, 17 kohta ja tuomio 26.2.2020, EUH v. Alba Aguilera ym., C-427/18 P, EU:C:2020:109, 54 kohta).

64 Komissio riitauttaa liitännäisvalitustensa ensimmäisessä valitusperusteessa unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin sen unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, joka perustui siihen, että AZ:n nostama kanne oli nostettu liian myöhään. Vetoaminen tässä yhteydessä aikaisempaan oikeuskäytäntöön, johon se ei ollut vedonnut unionin yleisessä tuomioistuimessa, merkitsee näin ollen pelkkää sen argumentaation laajentamista, ja se on näin ollen otettava tutkittavaksi (ks. analogisesti tuomio 19.5.1983, Verros v. parlamentti, 306/81, EU:C:1983:143, 9 kohta; tuomio 26.4.2007, Alcon v. SMHV, C 412/05 P, EU:C:2007:252, 40 kohta ja tuomio 5.3.2024, Kočner v. Europol, C 755/21 P, EU:C:2024:202, 41 kohta.)

65 Tästä seuraa, että – toisin kuin AZ väittää – kyseinen valitusperuste on otettava tutkittavaksi kokonaisuudessaan.

– *Ensimmäisen valitusperusteen asiakysymys*

66 Liitännäisvalitustensa tueksi esittämässään ensimmäisessä valitusperusteessa komissio riitauttaa unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 36–43 kohdassa esittämien arviointien oikeellisuuden. Komission mukaan toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi mainituissa kohdissa, riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan kanteen määräaika ei AZ:n osalta alkanut kulua päivästä, jona riidanalainen päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, vaan päivästä, jona tämä yhtiö tosiasiallisesti sai tiedon kyseisestä päätöksestä.

67 Tältä osin on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 36–43 kohdassa komission oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan AZ:n riidanalaisesta päätöksestä nostama kumoamiskanne oli nostettu liian myöhään.

68 Kyseisen tuomion 36–38 kohdasta ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kanteen nostamisen määräaika alkoi käsiteltävässä asiassa kulua 16.1.2019 eli päivänä, jona riidanalainen päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, ja että tätä määräaikaa oli noudatettu.

69 Tämän toteamuksensa tueksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti mainitun tuomion 37 kohdassa, että päivä, jolloin toimesta saadaan tieto, on kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohdan perusteena toissijainen toimen julkaisemista koskevaan perusteeseen tai sen tiedoksiantamista koskevaan perusteeseen verrattuna. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei julkaiseminen ollut riidanalaisen päätöksen voimaantulon edellytys, mutta totesi saman tuomion 38 kohdassa, että kyseinen päätös oli julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä asetuksen 2015/1589 32 artiklan 3 kohdan mukaisesti, joten AZ saattoi perustellusti odottaa, että kyseinen päätös julkaistaan.

70 Tästä on huomautettava aluksi, että SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan mukaan tässä artiklassa tarkoitettu kanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa kyseisen toimen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei toimea ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.

71 Tämän määräyksen sanamuodosta ja erityisesti ilmaisuista ”tai” ja ”jollei” ilmenee selvästi, että kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohta määritetään kyseessä olevan tilanteen perusteella ja että ne kolme perustetta, joiden perusteella määräaika voi alkaa, on asetettu tärkeysjärjestykseen.

72 Näin ollen kumoamiskanteen nostamisen määräaika alkaa pääasiallisesti kulua toimen julkaisemisesta tai sen tiedoksiantamisesta kantajalle. Nämä kaksi pääasiallista kriteeriä on asetettu mainitun määräyksen systematiikassa yhdenvertaiseen asemaan siinä mielessä, että kumpikaan näistä kriteereistä ei ole toissijainen toiseen nähden (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2017, Portugali v. komissio, C 339/16 P, EU:C:2017:384, 38 kohta).

73 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 37 kohdassa, päivä, jolloin toimesta saadaan tieto, on kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohdan perusteena toissijainen toimen julkaisemista koskevaan perusteeseen tai sen tiedoksiantamista koskevaan perusteeseen verrattuna (ks. vastaavasti tuomio 10.3.1998, Saksa v. neuvosto, C-122/95, EU:C:1998:94, 35 kohta), mitä ei myöskään ole kiistetty nyt käsiteltävässä asiassa.

74 Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalainen päätös, jolla päätetään valtiontukea koskeva muodollinen tutkintamenettely, oli osoitettu asianomaiselle jäsenvaltiolle eli Saksan liittotasavallalle, ja se annettiin sille tiedoksi SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti. Vastaavasti tämä päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä asetuksen 2015/1589 32 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

75 Tällaisessa tilanteessa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että sen osalta, jolle tiedoksi annettava toimi on osoitettu, eli kyseessä olevalle jäsenvaltiolle, kumoamiskanteen nostamisen määräaika alkaa kulua siitä päivästä, jona toimi on annettu tiedoksi, ja näin on silloinkin, kun toimi julkaistaan myös virallisessa lehdessä (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2017, Portugali v. komissio, C-339/16 P, EU:C:2017:384, 37 kohta).

76 SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan, luettuna unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa, sanamuodon mukaisesta, teleologisesta ja kontekstuaalisesta tulkinnasta sitä vastoin seuraa, että kumoamiskanteen nostamisen määräaika alkaa AZ:n kaltaisten muiden asianomaisten osapuolten osalta kulua toimen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä myös silloin, kun tämä julkaiseminen ei perustu SEUT 297 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan vaan asetuksen 2015/1589 32 artiklan 3 kohdan kaltaiseen johdetun oikeuden säännökseen.

77 Ensinnäkin on nimittäin todettava, että SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan sanamuodossa viitataan toimen ”julkaisemiseen” yleisesti (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2013, PPG ja SNF v. ECHA, C 625/11 P, EU:C:2013:594, 31 kohta). Kyseisessä sanamuodossa ei siis aseteta tälle käsitteelle mitään erityistä edellytystä etenkään tämän julkaisemisvelvollisuuden oikeudellisen perustan osalta.

78 Tältä osin on totta, että – kuten komissio väittää – unionin tuomioistuin on muun muassa katsonut, että SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitetulla julkaisemisen käsitteellä tarkoitetaan sellaista julkaisemista Euroopan unionin virallisessa lehdessä, joka on toimen voimaantulon edellytys ja josta määrätään EUT sopimuksessa (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2017, Portugali v. komissio, C 339/16 P, EU:C:2017:384, 36 kohta; määräys 31.1.2019, Iordăchescu v. parlamentti ym., C 426/18 P, EU:C:2019:89, 22 kohta ja määräys 5.9.2019, Fryč v. komissio, C 230/19 P, EU:C:2019:685, 15 kohta).

79 Toisin kuin komissio väittää, tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitettu julkaisemisen käsite rajoittuisi tähän tilanteeseen.

80 Tämän tuomion 78 kohdassa mainittuja ennakkotapauksia ei nimittäin voida lukea erikseen, vaan ne kuuluvat unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jossa SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitettua julkaisemisen käsitettä on tulkittu laajasti. Niinpä tämän käsitteen alaan kuuluu kyseisessä 78 kohdassa tarkoitetun tilanteen lisäksi riidanalaisen toimen sellainen julkaiseminen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, joka ei perustu perussopimuksessa määrättyyn velvollisuuteen vaan Euroopan unionin toimielinten vakiintuneeseen käytäntöön (ks. vastaavasti tuomio 10.3.1998, Saksa v. neuvosto, C 122/95, EU:C:1998:94, 36 ja 39 kohta) tai asetuksen 2015/1589 32 artiklan 3 kohdan kaltaiseen johdetun oikeuden säännökseen (ks. vastaavasti määräys 25.11.2008, S.A.BA.R. v. komissio, C 501/07 P, EU:C:2008:652, 23 kohta), tai jopa julkaiseminen unionin toimielimen, elimen tai laitoksen internetsivustolla, jos tästä säädetään johdetussa oikeudessa (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2013, PPG ja SNF v. ECHA, C 625/11 P, EU:C:2013:594, 30–32 kohta).

81 Toiseksi SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan tavoitteista on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tähän määräykseen perustuvat kanteen nostamisen määräajat ovat pakottavia eivätkä asianosaiset tai tuomioistuin voi määrätä niistä. Ne on otettu käyttöön oikeusvarmuuden takaamiseksi, jotta vältettäisiin se, että unionin toimia, joilla on oikeusvaikutuksia, kyseenalaistetaan loputtomiin, sekä kaikenlainen syrjintä ja mielivaltainen kohtelu lainkäytössä (ks. vastaavasti tuomio 12.12.1967, Muller Collignon v. komissio, 4/67, EU:C:1967:51, s. 479; tuomio 23.1.1997, Coen, C 246/95, EU:C:1997:33, 21 kohta; määräys 16.11.2010, Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. komissio, C 73/10 P, EU:C:2010:684, 52 kohta ja määräys 31.1.2019, Iordăchescu v. parlamentti ym., C 426/18 P, EU:C:2019:89, 21 kohta).

82 Kun kyse on yhtäältä riidanalaisen päätöksen kaltaisesta päätöksestä, jolla päätetään valtiontukea koskeva muodollinen tutkintamenettely, on ilmeistä, että toisin kuin tiedon saamisen päivämäärä, toimen julkaisupäivä Euroopan unionin virallisessa lehdessä voidaan oikeusvarmuutta edistävällä tavalla osoittaa objektiivisesti ja varmuudella kaikkien niiden asianomaisten osapuolten osalta, joille tätä päätöstä ei ole annettu tiedoksi. Tältä osin on merkityksetöntä, että viimeksi mainitut ovat voineet saada tiedon kyseisestä toimesta ennen sen julkaisemista.

83 Tämä selittää lisäksi sen, että SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan systematiikassa ja oikeusvarmuutta edistävällä tavalla julkaisemispäivä on ensisijainen tiedon saamispäivään nähden, joka on, kuten tämän tuomion 73 kohdassa on muistutettu, kanteen nostamisen määräajan alkamista koskeva toissijainen peruste. Komission näkemystä ei siis voida hyväksyä, kun se tosiasiassa ehdottaa, että näiden kahden SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitetun edellytyksen välinen suhde käännetään.

84 Toisaalta, toisin kuin komissio väittää, tämän tuomion 76 ja 80 kohdassa omaksuttu tulkinta on myös omiaan ehkäisemään lainkäytössä kaikkea syrjintää ja mielivaltaista kohtelua ja varmistamaan siten valtiontuen saajien ja kilpailevien yritysten menettelyllisen yhdenvertaisuuden. Kaikkien näiden asianomaisten osapuolten osalta kanteen nostamisen määräaika alkaa nimittäin kulua samasta päivästä eli päivästä, jona päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Koska komissio on tällaisen päätöksen tekijä ja vastaa sen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä, se ei myöskään voi pätevästi vedota siihen, että kyseinen tulkinta johtaa sen mielestä menettelyllisesti epäyhdenvertaiseen tilanteeseen sen vahingoksi.

85 Kolmanneksi asiayhteydestä on todettava, että myös perussopimusten rakenne puhuu sitä vastaan, että SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa käytetty julkaisemisen käsite vastaisi tiukasti SEUT 297 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa käytettyä julkaisemisen käsitettä komission ehdottamalla tavalla. Tältä osin on nimittäin riittävää todeta, että vaikka nämä kaksi määräystä kuuluvat EUT-sopimuksen kuudennen osan I osastoon, niillä ei säännellä samaa asiaa. Ensin mainittu on toimielimiä koskevassa 1 luvussa ja tarkemmin sanottuna sen 5 jaksossa, joka koskee Euroopan unionin tuomioistuinta, kun taas jälkimmäinen kuuluu 2 lukuun, joka koskee unionin säädöksiä ja niiden hyväksymismenettelyjä.

86 Kaikkien näiden syiden vuoksi on katsottava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 36–43 kohdassa, että kanteen nostamisen määräaika alkoi AZ:n osalta kulua siitä päivästä, jona riidanalainen päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

87 Liitännäisvalitusten tueksi esitetty ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

Toinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

88 Liitännäisvalitustensa tueksi esittämässään toisessa valitusperusteessa komissio moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se teki valituksenalaisen tuomion 41 kohdassa oikeudellisen virheen.

89 Unionin yleinen tuomioistuin otti tosiseikat ja todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, kun se totesi mainitussa 41 kohdassa, ”ettei – – ole osoitettu, että [AZ] olisi – – saanut ’todistettavasti’ tiedon riidanalaisesta päätöksestä”. Komission unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämien seikkojen perusteella on nimittäin selvää, että AZ oli tietoinen riidanalaisen päätöksen olemassaolosta ennen sen julkaisemista Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja viimeistään 21.9.2018.

90 Saksan liittotasavalta katsoo, että liitännäisvalitusten ensimmäinen valitusperuste on perusteeton ja näin ollen toinen valitusperuste on merkityksetön näiden valitusten lopputuloksen kannalta. AZ väittää, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta ja että se on joka tapauksessa perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

91 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 41 kohdassa, ”ettei missään tapauksessa ole osoitettu, että [AZ] olisi nyt käsiteltävässä asiassa saanut ’todistettavasti’ tiedon riidanalaisesta päätöksestä”.

92 Tältä osin ilmaisu ”missään tapauksessa” osoittaa, että tämä perustelu on valituksenalaisen tuomion ylimääräinen perustelu. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun ylimääräisiä perusteluja koskevat argumentit eivät kuitenkaan voi aiheuttaa tämän ratkaisun kumoamista ja ovat näin ollen tehottomia (tuomio 21.12.2023, United Parcel Service v. komissio, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

93 Näin ollen liitännäisvalitusten tueksi esitetty toinen valitusperuste on hylättävä tehottomana eikä ole tarpeen lausua sen tutkittavaksi ottamisesta.

94 Liitännäisvalitukset on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Päävalitukset

95 Asiassa C-792/21 P tekemänsä valituksen tueksi AZ vetoaa muodollisesti neljään valitusperusteeseen. Se kuitenkin käsittelee kahta ensimmäistä kanneperustetta yhdessä eikä tee minkäänlaista eroa niiden välillä. On siis katsottava, että AZ esittää kolme valitusperustetta. Ensimmäinen valitusperuste, joka jakautuu neljään osaan, koskee kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä. Toinen valitusperuste, joka voidaan jakaa neljään osaan, koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan rikkomista. Kolmas valitusperuste perustuu syrjintäkiellon periaatteen loukkaamiseen.

96 Asiassa C-793/21 P tekemänsä valituksen tueksi Saksan liittotasavalta esittää AZ:n tukemana yhden ainoan valitusperusteen, joka koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan rikkomista. Tämä valitusperuste liittyy pääasiallisesti AZ:n, jota Saksan liittotasavalta tukee, asiassa C-792/21 P tekemänsä valituksen tueksi esittämän toisen valitusperusteen kolmeen ensimmäiseen osaan.

Asiassa C-792/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

97 Valituksensa tueksi esittämässään ensimmäisessä valitusperusteessa AZ väittää, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi sen oikeutta tulla kuulluksi, laiminlöi velvollisuuttaan perustella valituksenalainen tuomio, rikkoi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklaa ja Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen ensimmäistä virkettä.

98 Valitusperuste jakautuu neljään osaan.

99 Valitusperusteen ensimmäisessä osassa AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se laiminlöi perusteluvelvollisuutensa ja loukkasi AZ:n oikeutta tulla kuulluksi, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 8 kohdassa ilmeisen virheellisesti, että antisyklisiin kuluttajiin sovellettava verkkomaksu oli laskettu fysikaalisen reitin menetelmällä. Toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi tässä kohdassa ja kuten AZ korosti ensimmäisessä oikeusasteessa, StromNEV 2005 -asetuksessa ei ole koskaan säädetty antisyklisten kuluttajien osalta fysikaalisen reitin menetelmään perustuvasta maksun laskemisesta. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 117 ja 127 kohdassa ymmärtänyt väärin AZ:n perustelut. Jos unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut tämän AZ:n väitteen huomioon, se ei olisi tukeutunut yksinomaan StromNEV 2005 -asetuksen 19 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettyyn yksilölliseen verkkomaksuun asian kannalta merkityksellisten oikeussääntöjen määrittämiseksi.

100 Toisessa osassa AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ottanut huomioon valituksenalaisen tuomion 12, 68 ja 101 kohdassa AZ:n perusteluja, jotka liittyvät riidanalaisen lisämaksun määrän määrittämiseen. Kun unionin yleinen tuomioistuin lähti virheellisesti periaatteesta, jonka mukaan kyseinen määrä oli laskettu ja vahvistettu vuodelle 2012 BNetzA 2011 -päätöksessä, se päätteli kyseisen tuomion 100 kohdassa virheellisesti, että valtiolla oli määräysvalta kyseiseen lisämaksuun. AZ:n mukaan verkonhaltijoilla on liikkumavaraa mainitun lisämaksun laskemisessa ja vahvistamisessa, eikä se kuulu valtion määräysvallan tai normien piiriin.

101 Kolmannessa osassa AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ottanut valituksenalaisen tuomion 95 ja 96 kohdassa huomioon AZ:n perusteluja, jotka koskivat kaikkien riidanalaiseen vapautukseen liittyvien tulojen menetysten ja kustannusten korvaamatta jättämistä. Näin tehdessään unionin yleinen tuomioistuin laiminlöi perusteluvelvollisuutensa ja loukkasi AZ:n oikeutta tulla kuulluksi. Jos unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut huomioon nämä perustelut, sen olisi pitänyt päätellä, että riidanalainen lisämaksu ei ollut julkinen maksu.

102 Valitusperusteen neljännessä osassa AZ arvostelee unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei tämä ottanut valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa huomioon BNetzA 2011 -päätöksen pätemättömyyteen liittyviä AZ:n perusteluja. Kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseistä päätöstä on tosiasiallisesti sovellettu ja että sillä on voinut olla vaikutuksia niin kauan kuin sitä ei ole kumottu tai kun sen lainvastaisuutta ei ole todettu, se nojautui kansallisen oikeuden virheelliseen tulkintaan. AZ:n mukaan kyseinen päätös oli nimittäin kumottu taannehtivasti 1.1.2012 alkaen, ja näin ollen se oli alusta alkaen pätemätön.

103 Komissio vaatii, että ensimmäinen valitusperuste jätetään tutkimatta ja että se joka tapauksessa hylätään kokonaisuudessaan perusteettomana.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Ensimmäisessä valitusperusteessaan AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se loukkasi AZ:n oikeutta tulla kuulluksi ja laiminlöi velvollisuutensa perustella valituksenalainen tuomio, koska se ei ottanut asianmukaisesti huomioon useita AZ:n esittämiä perusteluja. Nämä laiminlyönnit johtivat lisäksi Saksan oikeuden ja riidanalaisen lisämaksun virheelliseen arviointiin.

105 Tältä osin on ensinnäkin muistutettava, että unionin yleiselle tuomioistuimelle Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artiklan, luettuna yhdessä sen 53 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa, nojalla kuuluva perusteluvelvollisuus edellyttää, että sen tuomion perusteluista ilmenee

selkeästi ja yksiselitteisesti sen päättely siten, että niille, joita päätös koskee, selviävät sen syyt ja että unionin tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden (tuomio 14.10.2010, Deutsche Telekom v. komissio, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 135 ja 136 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

106 Tämä velvollisuus ei kuitenkaan velvoita unionin yleistä tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan osapuolten esittämiä päätelmiä. Perustelut voivat siten olla implisiittisiä, kunhan asianosaiset saavat niiden avulla selville perusteet, joihin unionin yleinen tuomioistuin tukeutuu, ja unionin tuomioistuimella on niiden avulla käytettävissään riittävät tiedot, jotta se kykenee harjoittamaan valvontaansa valituksen yhteydessä (tuomio 30.11.2016, komissio v. Ranskan ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

107 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava tämän valitusperusteen ensimmäisestä osasta, että yhtäältä valituksenalaisen tuomion 8 kohta sijoittuu esitykseen asian tosiseikoista eikä perusteluihin, joilla unionin yleinen tuomioistuin lausui asianosaisten kanneperusteista ja argumenteista. Toisaalta kyseisen tuomion 117 ja 127 kohdasta on todettava, että ne sisältävät yhteenvedon argumenteista, jotka AZ on esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa, joka on tutkinut ja hylännyt ne perusteluin mainitun tuomion 128–132 kohdassa saman tuomion 122–125 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa. Väite, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä valituksenalaisen tuomion 8 kohdassa, on siis osittain tehoton ja osittain perusteeton.

108 Tämän valitusperusteen toisesta, kolmannesta ja neljännestä osasta on todettava, että valituksenalaisen tuomion 53–115 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin tutki ja hylkäsi perusteluin AZ:n ensimmäisessä oikeusasteessa esittämän ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan, joka koski sitä, ettei kyse ollut valtion varoista myönnetystä tuesta. Tässä yhteydessä se lausui nimenomaisesti useista AZ:n argumenteista ja muun muassa hylkäsi kyseisen tuomion 76 ja 90 kohdassa sen argumentin, joka koski BNetzA 2011 -päätöksen pätemättömyyttä, kyseisen tuomion 95 ja 96 kohdassa sen argumentin, jonka mukaan tappioita ei ollut korvattu täysimääräisesti, ja saman tuomion 101 kohdassa AZ:n argumentin, joka koski riidanalaisen lisämaksun määrän määrittämistä.

109 Tästä seuraa, että toisin kuin AZ väittää, unionin yleinen tuomioistuin ei laiminlyönyt perusteluvelvollisuuttaan, kun se ei ottanut asianmukaisesti huomioon näitä argumentteja. Koska AZ:n väite, jonka mukaan sen oikeutta tulla kuulluksi on loukattu, perustuu lähtökohtaan, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut huomioon sen argumentteja, myös se on hylättävä.

110 Siltä osin kuin AZ näyttää väittävän perusteluvelvollisuuden väitetyn laiminlyönnin varjolla, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt hyväksyä kyseiset argumentit, on todettava, että kyseessä on perusteluvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä erillinen kysymys, joka koskee perustelujen paikkansapitävyyttä (ks. analogisesti tuomio 30.11.2016, komissio v. Ranska ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 79 kohta).

111 Toiseksi argumenteista, jotka koskevat virheitä, joita unionin yleisen tuomioistuimen väitetään tehneen arvioidessaan Saksan oikeutta, on huomautettava, että SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta seuraa, että muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin. Näin ollen ainoastaan unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä todistusaineistoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että nämä tosiseikat ja tämä todistusaineisto on otettu huomioon

vääristyneellä tavalla, tosiseikaston ja todistusaineiston arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin (tuomio 4.3.2021, komissio v. Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

112 Kun siis valituksen yhteydessä tutkitaan unionin yleisen tuomioistuimen kansallisesta oikeudesta esittämiä arviointeja – jotka valtiontuen alalla ovat tosiseikkoja koskevia arviointeja –, unionin tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan vain sen, onko kyseinen oikeus otettu huomioon vääristyneellä tavalla (tuomio 3.4.2014, Ranska v. komissio, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 79 kohta ja tuomio 14.12.2023, Commission v. Amazon.com ym., C-457/21 P, EU:C:2023:985, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällaisen vääristyneellä tavalla huomioon ottamisen on ilmettävä asiakirja-aineistosta selvästi ilman, että on tarpeen ryhtyä uudelleen arvioimaan tosiseikastoa ja todistusaineistoa (tuomio 3.4.2014, Ranska v. komissio, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 80 kohta).

113 Lisäksi on todettava, että valittajan, joka väittää unionin yleisen tuomioistuimen ottaneen tosiseikat tai todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, on SEUT 256 artiklan, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan ilmoitettava täsmällisesti ne seikat, jotka se katsoo unionin yleisen tuomioistuimen ottaneen huomioon vääristyneellä tavalla, ja näytettävä toteen ne arviointivirheet, joiden takia unionin yleinen tuomioistuin on valittajan mukaan päätynyt niiden ottamiseen huomioon vääristyneellä tavalla (tuomio 30.11.2016, komissio v. Ranska ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 99 kohta ja tuomio 28.4.2022, Yieh United Steel v. komissio, C-79/20 P, EU:C:2022:305, 53 kohta).

114 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin totta, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 8 kohdassa esittämä esitys Saksan oikeudesta on epätarkka. Toisin kuin tässä kohdassa annetaan ymmärtää, ennen riidanalaisen vapautuksen käyttöönottoa laskettiin fysikaalisen reitin menetelmän mukaisesti ainoastaan peruskuormasähkön kuluttajilta perittävät yksilölliset maksut eikä antisyklisiin kuluttajiin sovellettavia maksuja. AZ ei kuitenkaan ole osoittanut nyt käsiteltävän valitusperusteen yhteydessä, että tämä epätarkkuus asian taustan esittelyvaiheessa vaikutti unionin yleisen tuomioistuimen arviointiin ensimmäisessä oikeusasteessa nostetun kanteen perusteltavuudesta.

115 Toiseksi on todettava myös, ettei AZ ole osoittanut, että kansallinen oikeus ja tosiseikat olisi otettu huomioon vääristyneellä tavalla. Se on nimittäin tyytynyt lähinnä pelkkiin väittämiin, joiden tarkoituksena on riitauttaa yleisesti tietyt unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnit.

116 Koska kolmanneksi BNetzA 2011 -päätöksen vaikutusten puuttumista koskeva argumentti on AZ:n toisen valitusperusteensa toisen osan yhteydessä esittämän argumentin mukainen, se tutkitaan mainitun argumentin yhteydessä.

117 Kaiken edellä esitetyn perusteella ja tämän tuomion edellisessä kohdassa esitetyin varauksin asiassa C-792/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste on hylättävä osittain tehottomana ja osittain perusteettomana.

Asiassa C-792/21 P esitetyn toisen valitusperusteen ensimmäinen, toinen ja kolmas osa ja asiassa C-793/21 P esitetty ainoa valitusperuste

118 AZ ja Saksan liittotasavalta moittivat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se sovelsi virheellisesti SEUT 107 artiklan 1 kohtaa, kun se katsoi virheellisesti, että riidanalainen vapautus on tässä määräyksessä tarkoitettua valtion varoista myönnettyä tukea.

119 Niiden perustelut koskevat lähinnä kolmea kysymystä, joista ensimmäinen koskee oikeudellista arviointiperustetta, jonka perusteella ”valtion varoista” myönnetyn toimenpiteen olemassaoloa voidaan arvioida, toinen pakollisen maksun olemassaoloa ja kolmas valtion määräysvaltaa.

Oikeudellinen arviointiperuste, jonka avulla voidaan arvioida, onko kyseessä ”valtion varoista” myönnetty toimenpide

– *Asianosaisten lausumat*

120 AZ väittää toisen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa ja Saksan liittotasavalta ainoan valitusperusteensa ensimmäisessä osassa, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellistä oikeudellista arviointiperustetta arvioidessaan sitä, ovatko kyseessä olevat varat valtion varoja.

121 Ensinnäkin unionin tuomioistuimelle toimittamissaan kirjelmissä AZ on riitauttanut valituksenalaisen tuomion 77 kohdan ja Saksan liittotasavalta 64–66 kohdan ja 77 kohdan sillä perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että sen määrittämiseksi, ovatko varat valtion varoja vai eivät, siinä, kohdistuuko loppukuluttajiin tai loppukäyttäjiin pakollinen rasite ja onko valtiolla määräysvalta näihin varoihin tai niiden hallinnointiin, kyse on ”kahdesta seikasta, jotka ovat vaihtoehtoiset”, joten sen oli riittävää tarkistaa, oliko riidanalainen lisämaksu veronluonteiseen maksuun rinnastettavissa oleva pakollinen maksu. Kyse on päinvastoin kumulatiivisista edellytyksistä, kuten muun muassa 17.7.2008 annettuun tuomioon Essent Netwerk Noord ym. (C-206/06, EU:C:2008:413, 66, 69, 70, 72 ja 75 kohta), 28.3.2019 annettuun tuomioon Saksa v. komissio (C-405/16 P, EU:C:2019:268, 72 kohta), 15.5.2019 annettuun tuomioon Achema ym. (C-706/17, EU:C:2019:407) ja 16.9.2021 annettuun tuomioon FVE Holýšov I ym. v. komissio (C-850/19 P, EU:C:2021:740) perustuvasta oikeuskäytännöstä ilmenee.

122 Saksan liittotasavallan mukaan tämä vaihtoehtoisiin kriteereihin perustuva unionin yleisen tuomioistuimen tulkinta on lisäksi ristiriidassa valituksenalaisen tuomion 99 kohdan ja sitä seuraavien kohtien kanssa; niissä unionin yleinen tuomioistuin tutki valtion määräysvallan olemassaoloa, vaikka se oli jo todennut pakollisen maksun olemassaolon.

123 Toiseksi Saksan liittotasavallan mukaan tätä unionin yleisen tuomioistuimen lähestymistapaa eivät tue myöskään SEUT 30 ja SEUT 110 artikla, jotka koskevat pääasiallisesti protektionististen toimenpiteiden poistamista ja kieltämistä.

124 Tästä AZ väittää puolestaan, että unionin yleinen tuomioistuin tutki virheellisesti verkon käyttäjän eikä loppukuluttajan maksuvelvollisuuden ja viittasi tältä osin SEUT 30 ja SEUT 110 artiklassa tarkoitettuun julkisen maksun käsitteeseen. Tämä riidanalainen lisämaksu ei täytä edellytyksiä, jotka perustuvat tätä käsitettä koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Riidanalainen lisämaksu eroaa julkisista maksuista, joista oli kyse mainittuun oikeuskäytäntöön johtaneissa asioissa.

125 Kolmanneksi Saksan liittotasavalta väittää, että SEUT 107 artiklan 1 kohdan tulkinta, jonka mukaan on oletettava, että kaikki julkiset maksut ovat valtiollista alkuperää kyseisellä määräyksellä tavoitelluista päämääristä riippumatta, on oikeudellisesti virheellinen. Tällainen tulkinta johtaisi seuraukseen, josta ei määrätä perussopimuksissa, eli siihen, että kaikki markkinahintojen sääntely johtaisi valtion varojen käyttöön ja siitä olisi näin ollen ilmoitettava SEUT 108 artiklan mukaisesti. Tällainen sääntely kuuluu kuitenkin tavaroiden vapaan liikkuvuuden eikä valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.

126 Neljänneksi AZ väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 101, 104 ja 110 kohdassa oikeudellisen virheen katsoessaan, että se, että valtio määräsi varojen käyttötarkoituksesta, oli nyt käsiteltävässä asiassa osoitus valtion määräysvallasta.

127 Komissio väittää, että AZ:n esittämän toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on osittain jätettävä tutkimatta ja että se on osittain perusteeton. Se katsoo, että Saksan liittotasavallan esittämän ainoan valitusperusteen ensimmäinen osa on sellaisenaan tehoton.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

128 AZ ja Saksan liittotasavalta moittivat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se sovelsi virheellistä oikeudellista arviointiperustetta määrittäessään, ovatko riidanalaisesta lisämaksusta johtuvat määrät peräisin valtion varoista SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

129 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi luonnehtiminen edellyttää, että neljä edellytystä täyttyy eli että on olemassa valtion toimenpide tai valtion varoista toteutettu toimenpide, kyseinen toimenpide on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sillä annetaan valikoivaa etua sille, joka on sen edunsaajana, ja toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua (tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

130 Näistä ensimmäisen edellytyksen osalta vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpide voidaan luonnehtia valtion toimenpiteeksi tai ”valtion varoista” myönnetyksi tueksi, jos yhtäältä toimenpide on suoraan tai välillisesti myönnetty valtion varoista ja toisaalta sen katsotaan johtuvan jäsenvaltiosta (tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

131 Erityisesti edellytyksestä, jonka mukaan etu on myönnettävä ”valtion varoista”, on todettava, että unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään vahvistanut kaksi kriteeriä, joiden perusteella voidaan todeta, että varat, joista tariffietu myönnetään asianomaisen kansallisen lainsäädännön nojalla, ovat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”valtion varoja” (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 34, 38, 39 ja 42 kohta).

132 Näin ollen ensinnäkin varat, jotka saadaan kansallisen lainsäädännön nojalla veroista tai muista pakollisista maksuista ja joita hallinnoidaan ja jotka jaetaan tämän lainsäädännön mukaisesti, ovat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”valtion varoja” (tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 38 kohta).

133 Toiseksi tietyt summat voidaan luonnehtia ”valtion varoiksi” jo pelkästään sillä perusteella, että ne ovat jatkuvasti julkisessa määräysvallassa ja siis toimivaltaisten kansallisten viranomaisten käytettävissä (tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

134 Tämän tuomion 132 ja 133 kohdassa mainitut kriteerit ovat vaihtoehtoisia kriteerejä, joiden perusteella voidaan todeta, että toimenpide on myönnetty valtion varoista SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C 702/20 ja C 17/21, EU:C:2023:1, 42 kohta), ja AZ ja Saksan liittotasavalta ovat myöntäneet tämän istunnossa vastauksena unionin tuomioistuimen 12.1.2023 antaman tuomion DOBELES HES (C 702/20 ja C 17/21, EU:C:20231) ulottuvuutta koskevaan kysymykseen.

135 Tästä seuraa ensinnäkin, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan valituksenalaisen tuomion 64–66 ja 77 kohdassa, että varojen SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiollinen luonne voidaan osoittaa kahdella vaihtoehtoisella kriteerillä, joista ensimmäinen koskee sitä, että loppukuluttajiin tai loppukäyttäjiin kohdistuu pakollinen rasite, ja toinen sitä, että valtio käyttää määräysvaltaa järjestelmän hallinnointiin ja erityisesti varoihin tai varojen hallinnoijiin. Kun otetaan huomioon AZ:n ja Saksan liittotasavallan istunnossa antamat vastaukset, kaikki argumentit, joilla pyritään riitauttamaan tämä arviointi, on hylättävä.

136 Toisin kuin Saksan liittotasavalta väittää, unionin yleistä tuomioistuinta ei toiseksi voida moittia siitä, että se katsoi tarkoituksenmukaiseksi tutkia valituksenalaisen tuomion 99–112 kohdassa, onko valtiolla määräysvalta riidanalaisen lisämaksun nojalla saatuihin varoihin tai verkonhaltijoihin, todettuaan ensin kyseisen tuomion 98 kohdassa, että kyseessä on veronluonteinen maksu tai pakollinen maksu ja että se merkitsee siten valtion varojen käyttämistä.

137 On totta, että unionin yleinen tuomioistuin olisi voinut jättää tekemättä tämän valtion määräysvallan olemassaoloa koskevan selvityksen, kun otetaan huomioon sen tutkiman kahden arviointiperusteen vaihtoehtoinen luonne. Mikään ei kuitenkaan estä sitä, että unionin yleinen tuomioistuin jatkaa päättelyään muun muassa hyvään oikeudenkäyttöön liittyvistä syistä ylimääräisillä seikoilla, jotka nyt käsiteltävässä asiassa koskevat valtion määräysvallan olemassaoloa, samalla tavoin kuin unionin tuomioistuin teki 12.1.2023 annetun tuomion DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) 41 kohdassa.

138 Kolmanneksi siltä osin kuin Saksan liittotasavalta väittää, että olisi SEUT 107 artiklan 1 kohdan tavoitteiden vastaista olettaa, että kaikki julkiset maksut ovat valtiollista alkuperää, sen väitteet perustuvat valituksenalaista tuomiota koskevaan virheelliseen lähtökohtaan ja tulkintaan.

139 Yhtäältä on nimittäin niin, että – kuten tämän tuomion 132 kohdasta ilmenee – kyseisessä EUT-sopimuksen määräyksessä tarkoitettuja valtion varoja eivät voi olla varat, joita rahoitetaan millä tahansa julkisilla maksuilla, vaan ainoastaan ne, joihin liittyy kansallisessa lainsäädännössä säädetty pakollinen maksu, jota hallinnoidaan ja joka jaetaan kyseisen lainsäädännön mukaisesti. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin pyrki nimenomaan selvittämään, kuten valituksenalaisen tuomion 77 ja 78 kohdasta ilmenee, oliko valtio määrännyt riidanalaisen lisämaksun ja vyöryttikö se lakisääteisellä velvoitteella kokonaisuudessaan tämän lisämaksun lopullisille maksajille.

140 Neljänneksi AZ:n ja Saksan liittotasavallan SEUT 30 ja SEUT 110 artiklasta esittämistä perusteluista on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin otti valituksenalaisen tuomion 86 kohdassa ylimääräisessä perustelussa, joka alkaa ilmaisulla ”lisäksi”, huomioon näihin määräyksiin liittyvän oikeuskäytännön. Se päätteli tästä, että maksun maksajan asemalla ei ole merkitystä, kunhan maksu kohdistuu kyseessä olevaan tuotteeseen tai tuotteeseen liittyvään välttämättömään toimintaan. Lisäksi se totesi, että ratkaiseva seikka on se, että valtio ei ainoastaan velvoita tällaisia yksikköjä tekemään ostoja käyttäen omia varojaan vaan valtuuttaa ne hallinnoimaan valtion varoja.

141 Koska tässä kohdassa esitetään ylimääräinen perustelu, sitä koskevat argumentit ovat tehottomia.

142 Joka tapauksessa on katsottava, että unionin yleinen tuomioistuin ei viitannut SEUT 30 ja SEUT 110 artiklaa koskevaan oikeuskäytäntöön arvioidakseen riidanalaista lisämaksua näiden määräysten valossa vaan tukeakseen arviointiaan tästä lisämaksusta SEUT 107 artiklan 1 kohdan kannalta. Näin ollen unionin yleistä tuomioistuinta ei voida moittia siitä, että se olisi sekoittanut toisiinsa näistä EUT-sopimuksen määräyksistä yhtäältä kahteen ensimmäiseen ja toisaalta kolmanteen perustuvat oikeudelliset järjestelmät.

143 Viidenneksi AZ:n argumentista, jonka mukaan kyse on julkisesta maksusta vain, mikäli maksun maksaja on loppukuluttuja, on todettava, että tämä argumentti koskee erityisesti pakollisen maksun olemassaolon arviointia. Koska tämä argumentti koskee AZ:n toisen valitusperusteen toista osaa, se tutkitaan kyseisen toisen osan yhteydessä.

144 Kuudenneksi AZ:n argumenteista, joiden tarkoituksena on riitauttaa valituksenalaisen tuomion 101, 104 ja 110 kohta, on todettava, että nämä kohdat koskevat mainittujen argumenttien tavoin unionin yleisen tuomioistuimen arviointia valtion määräysvallan olemassaolosta. Koska tämä argumentti koskee AZ:n toisen valitusperusteen kolmatta osaa, se tutkitaan jäljempänä mainitun osan yhteydessä.

145 Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että tämän tuomion 143 ja 144 kohdassa mainituin varauksin AZ:n esittämän toisen valitusperusteen ensimmäinen osa ja Saksan liittotasavallan esittämän ainoan valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä osittain tehottomina ja osittain perusteettomina.

Pakollinen maksu

– *Asianosaisten lausumat*

146 AZ väittää toisen valitusperusteensa toisessa osassa ja Saksan liittotasavalta ainoan valitusperusteensa toisessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi valituksenalaisen tuomion 68 ja 75–115 kohdassa virheellisesti SEUT 107 artiklan 1 kohtaa, kun se luokitteli riidanalaisen lisämaksun veronluonteiseksi maksuksi tai pakolliseksi maksuksi.

147 AZ väittää ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin rikkoi kansallista oikeutta, kun se totesi virheellisesti, että verkonhaltijoilla oli velvollisuus periä riidanalainen lisämaksu. Unionin yleinen tuomioistuin tukeutui tältä osin virheellisesti yksinomaan BNetzA 2011 -päätökseen. Saksan tuomioistuimet ovat AZ:n mukaan kuitenkin todenneet kyseisen päätöksen paitsi lainvastaiseksi myös alusta alkaen pätemättömäksi, joten toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa, tällä päätöksellä ei ole voinut olla oikeusvaikutuksia. Unionin yleinen tuomioistuin on tältä osin katsonut virheellisesti, että AZ:n argumentti, joka esitettiin sen vastauksessa unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, esitettiin liian myöhään. AZ:n mukaan riidanalaisen lisämaksun mekanismin toimintaa oli arvioitava StromNEV 2013 -asetuksen valossa; sitä sovellettiin taannehtivasti 1.1.2012 alkaen StromNEV 2011 -asetuksen 19 §:n 2 momentin seitsemännen virkkeen kumoamisen jälkeen. Näissä asetuksissa ei kuitenkaan säädetä verkonhaltijoiden velvollisuudesta periä riidanalainen lisämaksu eikä valtuuteta BNetzA:ta asettamaan näille verkonhaltijoille tällaista velvollisuutta.

Bundesgerichtshofin 6.10.2015 antamassa tuomiossa, johon unionin yleinen tuomioistuin tukeutui valituksenalaisen tuomion 85 kohdassa, ei myöskään aseteta mitään tämänkaltaista velvollisuutta.

148 Toiseksi AZ väittää, ettei kansallisessa oikeudessa ole asetettu minkäänlaista riidanalaisen lisämaksun maksuvelvollisuutta verkonkäyttäjille, joita unionin yleinen tuomioistuin kutsui virheellisesti ”loppukäyttäjiksi”, eikä loppukuluttajille sanan varsinaisessa merkityksessä. Vaikka katsottaisiin, että BNetzA 2011 -päätöksessä asetettiin verkonhaltijoille velvollisuus periä kyseinen lisämaksu, tällainen velvollisuus ei riitä, toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 85, 88 ja 90 kohdassa, siihen, että verkon käyttäjät velvoitettaisiin vastaavasti maksamaan lisämaksu. Maksuvelvollisuudesta voitiin määrätä ainoastaan tapauskohtaisesti neuvotellussa sopimuksessa, koska vuosien 2012 ja 2013 osalta ei ollut olemassa lakisääteistä vanhentumisaikaa, joka koskee riidanalaisen lisämaksun vyöryttämistä verkonkäyttäjille koskevan sopimusvelvoitteen asettamista tai sisältöä. AZ katsoo, että todellisuudessa sähköntoimittajan tehtävänä oli verkon käyttäjänä vyöryttää riidanalainen lisämaksu loppukuluttajalle, mitä unionin yleinen tuomioistuin ei tutkinut. Vaikka kaikki sähköntoimittajat olisivat päättäneet järjestelmällisesti vyöryttää tämän lisämaksun loppukuluttajille, tällainen käytäntö ei olisi riittänyt lakisääteisen velvoitteen olemassaolon toteamiseen.

149 AZ katsoo kolmanneksi, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 91–96 kohdassa, verkonhaltijat eivät saaneet täyttä korvausta riidanalaisesta vapautuksesta aiheutuneista tulonmenetyksistä ja kustannuksista. Erityisesti siinä tapauksessa, että peruskuormasähkön kuluttaja, joka oli saanut tällaisen vapautuksen, oli maksukyvytön, sekä BNetzA 2011 -päätöksessä että sovellettavassa oikeudellisessa kehyksessä suljettiin pois verkonhaltijan tällaiselta kuluttajalta olevien saatavien menetysten korvaaminen. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin otti huomioon kansallisen oikeuden vääristyneellä tavalla, kun se jätti kyseisen tuomioistuimen 96 kohdassa huomiotta AZ:n argumentin, joka perustui siihen, että suljetun jakeluverkon haltijoille aiheutui tulonmenetyksiä riidanalaisten vapautusten johdosta.

150 Saksan liittotasavalta väittää vastaavasti yhtäältä, että unionin yleinen tuomioistuin totesi erityisesti valituksenalaisen tuomion 78, 83, 84 ja 86 kohdassa virheellisesti, että sähköntoimittajan ja loppukuluttajan välinen suhde ei ollut ratkaiseva pakollisen maksun olemassaolon toteamiseksi, sillä virheellisellä perusteella, että riidanalaista lisämaksua ei peritä sähkön vaan verkon käytöstä. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin viittasi valituksenalaisen tuomion 85 ja 87–90 kohdassa virheellisesti ja mitään perusteluja esittämättä lisämaksuvelvollisuuteen ja päätteli siitä virheellisesti kansallisessa oikeudessa säädetyn riidanalaisen lisämaksun maksuvelvollisuuden olemassaolon. Koska tämän lisämaksun maksamisvelvollisuutta ei ole, maksu on voitu periä ainoastaan siviilioikeuden säännösten nojalla. Unionin yleisen tuomioistuimen päättely tämän johtopäätöksen tekemiseksi on ristiriidassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa.

151 Komissio väittää, että AZ:n esittämät argumentit ovat tapauksen mukaan joko jätettävä tutkimatta tai ne ovat tehottomia tai perusteettomia. Se katsoo, että Saksan liittotasavallan esittämät argumentit perustuvat valituksenalaisen tuomion ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön virheelliseen tulkintaan ja että ne ovat joka tapauksessa tehottomia.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

152 Kuten tämän tuomion 132 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, varat, jotka saadaan kansallisen lainsäädännön nojalla veroista tai muista pakollisista maksuista ja joita hallinnoidaan ja jotka jaetaan tämän lainsäädännön mukaisesti, ovat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”valtion varoja”.

153 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin arvioi ensin valituksenalaisen tuomion 78–97 kohdassa riidanalaista lisämaksua, minkä jälkeen se päätteli kyseisen tuomion 98 kohdassa, että kyseinen lisämaksu merkitsi valtion varojen käyttämistä. Tämän päätelmänsä tueksi se totesi, että BNetzA 2011 -päätöksessä jakeluverkonhaltijoille asetettiin velvollisuus periä riidanalainen lisämaksu verkonkäyttäjiltä ja siirtää vastaavat tulot siirtoverkonhaltijoille. Se katsoi myös, että tämän lisämaksun mekanismilla varmistettiin, että riidanalaisesta vapautuksesta aiheutunut tulojen menetys kompensoitiin täysimääräisesti verkonhaltijoille, koska tämän lisämaksun määrä oli mukautettu riidanalaisen vapautuksen johdosta tarvittavien varojen määrään. Se korosti vielä, että tämä määrä oli määritetty BNetzA 2011 -päätöksessä vahvistetun menetelmän mukaisesti, ja täsmensi, että kyseisessä päätöksessä vahvistettiin vuoden 2012 osalta saman lisämaksun alkuperäinen määrä.

154 AZ ja Saksan liittotasavalta kiistävät nämä arvioinnit kolmenlaisilla perusteluilla.

155 AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta ensinnäkin siitä, että se päätteli riidanalaisen lisämaksun perimisvelvollisuuden BNetzA 2011 -päätöksestä, vaikka Saksan tuomioistuimet olivat julistaneet kyseisen päätöksen pätemättömäksi ja vaikka asiaa koskevat oikeussäännöt eivät mahdollistaneet sitä, että BNetzA asettaa tällaisen velvollisuuden.

156 Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin valituksenalaisen tuomion 76 ja 90 kohdassa, että argumentit, jotka koskivat sitä, että BNetzA 2011 -päätöksellä ei ollut vaikutuksia, oli esitetty sille liian myöhään.

157 Tähän toteamukseen ei liity oikeudellista virhettä.

158 On nimittäin kiistatonta, että AZ esitti nämä argumentit unionin yleisessä tuomioistuimessa ainoastaan antaessaan vastauksen unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin. Näitä argumentteja ei myöskään voida pitää ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kannekirjelmän ensimmäisen kanneperusteen, joka koski sitä, että kyse ei ollut SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuesta, täydennyksenä, koska tässä kanneperusteessa ei kyseenalaistettu BNetzA 2011 -päätöksen vaikutuksia sellaisenaan vaan siinä arvosteltiin komission tästä päätöksestä tekemiä arviointeja. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin sovelsi työjärjestyksensä 84 artiklan 1 kohdan määräyksiä oikein, kun se totesi, että näitä samoja argumentteja ei voitu ottaa tutkittavaksi, koska ne oli esitetty liian myöhään.

159 Toiseksi on joka tapauksessa todettava, että tämän tuomion 155 mainitut argumentit eivät voi menestyä.

160 Tukiohjelman mahdollinen lainvastaisuus muun muassa kansallisen oikeuden kannalta tai sen kumoaminen eivät nimittäin poista tukiohjelman luonnetta valtiontukena siltä osin kuin tällaisesta lainvastaisuudesta tai kumoamisesta huolimatta tällaisella ohjelmalla on ollut käytännön vaikutuksia (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2005, Heiser, C 172/03, EU:C:2005:130, 38 kohta ja tuomio 21.12.2016, komissio v. Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C 164/15 P

ja C 165/15 P, EU:C:2016:990, 69 kohta), kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 76 ja 90 kohdassa. Kuten unionin yleinen tuomioistuin myös perustellusti totesi kyseisen tuomion 76 kohdassa, valtiontukisääntöjen tehokkuus heikentyisi selvästi, jos niitä voitaisiin olla soveltamatta siitä syystä, että tukitoimenpide, jota on käytännössä sovellettu, on myöhemmin todettu alusta alkaen pätemättömäksi. Tältä osin ei siis ole merkitystä sillä, että tukiohjelman mahdollinen kumoaminen on taannehtivaa, kun järjestelmää on tietyn ajanjakson aikana sovellettu käytännössä (ks. analogisesti tuomio 6.11.2012, komissio v. Unkari, C-286/12, EU:C:2012:687, 44 ja 45 kohta).

161 Valituksenalaisen tuomion 85 kohdassa mainitusta Bundesgerichtshofin 6.10.2015 antamasta tuomiosta on korostettava, että unionin yleinen tuomioistuin tyytyi toteamaan, että kyseinen saksalainen tuomioistuin katsoi riidanlaisen lisämaksun olevan julkinen maksu, jolla verkonhaltijoille aiheutuneet menetykset oli korvattava. Tästä seuraa, että siltä osin kuin AZ moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se päätteli kyseisestä tuomiosta virheellisesti, että riidanalaisen lisämaksun perimisvelvollisuus oli olemassa, AZ:n argumentti perustuu valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan.

162 Toiseksi AZ ja Saksan liittotasavalta väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti, että loppukuluttajilla, jotka on lisäksi määritelty virheellisesti siten, että ne kattavat verkonkäyttäjät, on velvollisuus maksaa riidanalainen lisämaksu.

163 Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 83 kohdassa riidanalaisen lisämaksun lopullisten maksajien yksilöimisestä, että kyseinen lisämaksu koski ainoastaan verkonhaltijoiden ja verkonkäyttäjien välistä suhdetta, koska kyseinen lisämaksu peritään verkon käytön eikä sähkönkulutuksen perusteella. Se päätteli tästä kyseisen tuomion 84 kohdassa, että kysymyksellä siitä, oliko sähköntoimittajilla puolestaan velvollisuus vyöryttää kyseinen lisämaksu sähkön loppukuluttajille, ei ollut merkitystä. Sen mukaan lisämaksun lopullisina maksajina olivat nimittäin verkonkäyttäjät eli itse sähköntoimittajat sekä suoraan verkkoon liitetyt loppukuluttajat, mutta eivät muut loppukuluttajat.

164 Tältä osin näkemys, jonka mukaan riidanalainen lisämaksu peritään verkon käytön seurauksena, ja näkemys, jonka mukaan verkonkäyttäjiä on pidettävä loppukuluttajina, kuuluvat tosiseikkojen arviointiin. Tämän tuomion 111 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen tehtävänä ei kuitenkaan ole valvoa tällaista arviointia, kun mitään väitettä tosiseikkojen vääristyneellä tavalla huomioon ottamisesta ei ole esitetty.

165 Toiseksi verkonkäyttäjien maksuvelvollisuuden olemassaolosta on todettava, että valituksenalaisen tuomion 85 ja 87–89 kohdasta ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin yhtyi komission arviointeihin, joiden mukaan BNetzA 2011 -päätöksessä asetettiin jakeluverkonhaltijoille velvollisuus periä riidanalainen lisämaksu ja vyöryttää se ja että kyseisessä päätöksessä määrättiin myös, että lisämaksusta saadut tulot oli siirrettävä kuukausittain eri siirtoverkonhaltijoille. Se päätteli tästä, että hallintoviranomaisen sääntelytoimella käyttöön ottama riidanalainen lisämaksu oli verkonkäyttäjien kannalta pakollinen.

166 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, jossa täsmennetään tämän tuomion 132 ja 152 kohdassa mainittua kriteeriä, mukaan valtion sähkönostajille asettamasta lisämaksusta johtuvat määrät ovat samankaltaisia kuin sähköön kohdistuva julkinen maksu ja ne ovat peräisin SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista ”valtion varoista”. Varoja voidaan pitää tällaisina, jos ne ovat peräisin asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä määrätyistä pakollisista maksuista ja jos niitä hallinnoidaan ja ne jaetaan kyseisen lainsäädännön mukaisesti, riippumatta siitä,

kuuluuko rahoitusjärjestelmä suppeassa merkityksessä kansallisessa oikeudessa veronluonteisten maksujen ryhmään. Sitä vastoin ei riitä, että verkonhaltijat vyöryttävät siihen hintaan, jolla sähkö myydään niiden loppukäyttäjille, lisäkustannukset, jotka aiheutuvat niiden velvollisuudesta ostaa tietyistä energialähteistä tuotettu sähkö laissa vahvistetuilla tariffeilla, jos tämä kompensaatio ei perustu lakisääteiseen velvollisuuteen vaan yksinomaan käytäntöön. Tällaisessa tapauksessa maksua ei nimittäin voida pitää pakollisena (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C 702/20 ja C 17/21, EU:C:2023:1, 34–37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

167 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevista toteamuksista, joita unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole tutkia, ilmenee, että BNetzA 2011 -päätöksessä asetettiin jakeluverkonhaltijoille velvollisuus periä riidanalainen lisämaksu verkonkäyttäjiltä. Kun otetaan huomioon unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 12, 68 ja 94 kohdassa esittämät tosiseikkoja koskevat toteamukset, joiden tutkiminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävänä, on myös kiistatonta, että kyseisessä päätöksessä määrättiin menetelmästä, jonka mukaan siirtoverkonhaltijoiden oli vuosittain määritettävä riidanalaisen lisämaksun määrä.

168 Tämän tuomion 166 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa on katsottava, että riidanalaisen lisämaksun kaltaisesta pakollisesta maksusta johtuvat määrät, joista säädetään sääntelytoimenpiteellä, jossa yksilöidään yksiköt – vaikka ne olisivat yksityisiä –, joiden tehtävänä on kyseisen maksun periminen niinikään kyseisessä toimenpiteessä yksilöidyiltä velallisilta ja joissa määritellään menetelmä lisämaksun määrän määrittämiseksi ja sen vuosittaiseksi mukauttamiseksi, ovat peräisin SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista valtion varoista. Erityisesti on todettava, että koska kyseinen maksu perustuu sääntelytoimenpiteeseen, jolla verkonhaltijoille asetetaan velvollisuus periä se, ei voida väittää, että se perustuisi pelkkään käytäntöön.

169 Tältä osin merkitystä ei ole sillä, että sääntelytoimenpiteessä säädetään vain verkonhaltijoille kuuluvasta velvollisuudesta periä riidanalainen lisämaksu ilman, että siinä nimenomaisesti yksilöidään verkonkäyttäjien velvollisuutta maksaa kyseinen lisämaksu. Kyseisen lisämaksun perimistä koskevan lakisääteisen velvollisuuden tehokas vaikutus edellyttää nimittäin väistämättä maksuvelvollisten symmetristä velvollisuutta maksaa tämä maksu.

170 Kolmanneksi riidanalaisesta vapautuksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisen osalta unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin viittasi BNetzA 2011 -päätökseen ja yhtyi valituksenalaisen tuomion 91, 92 ja 95 kohdassa komission riidanalaisessa päätöksessä esittämään toteamukseen, jonka mukaan riidanalaisen lisämaksun mekanismilla varmistettiin, että riidanalaisesta vapautuksesta aiheutunut tulojen menetys kompensoitiin täysimääräisesti verkonhaltijoille, koska tämän lisämaksun määrä oli mukautettu riidanalaisen vapautuksen johdosta tarvittavien varojen määrään.

171 Arviointi, jonka mukaan BNetzA 2011 -päätöksessä tarkoitetulla riidanalaisen lisämaksun määrän määrittämismenetelmällä oli tarkoitus kattaa kaikki riidanalaiseen vapautukseen liittyvät kustannukset, kuuluu unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevaan arviointiin, jota unionin tuomioistuimen ei kuulu tutkia muutoksenhakuvaiheessa, ellei ole väitetty, että tosiseikat on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tämän tuomion 111 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti.

172 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 95 kohdassa maksukyvyttömyydestä johtuvasta jakeluverkonhaltijoiden tulon menetyksestä, että tällainen menetys ei merkitse kyseisessä järjestelmässä tarkoitettua tulonmenetystä, ja tätä voidaan perustella sillä, että verkonhaltijoiden ja riidanalaisen lisämaksun lopullisten maksajien väliset suhteet ovat yksityisoikeudellisia suhteita.

173 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että valtion lainsäädännön mukaisesti hallinnoituja ja jaettuja varoja, jotka saadaan kyseisessä lainsäädännössä määrätyistä pakollisista maksuista, voidaan pitää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina valtion varoina, vaikka niitä hallinnoisivatkin viranomaisista erilliset yksiköt (tuomio 19.12.2013, Association Vent De Colère! ym., C-262/12, EU:C:2013:851, 25 kohta ja tuomio 15.05.2019, Achema ym., C-706/17, EU:C:2019:407, 54 kohta).

174 Näin ollen ja siltä osin kuin tällaisilla yksiköillä on verkonhaltijoiden tavoin velvollisuus periä kyseessä olevat maksut, se, että näiden verkonhaltijoiden ja riidanalaisen lisämaksun lopullisten maksajien väliset suhteet ovat yksityisoikeudellisia suhteita, ei ole esteenä sille, että varoja, jotka saadaan kyseisestä lisämaksusta, pidetään valtion varoina. Sama pätee siihen, että tulojen menetykset, mukaan lukien riidanalaisten lisämaksujen maksamatta olevat määrät, jäävät maksukyvyttömyystilanteessa verkonhaltijoiden maksettaviksi.

175 Tästä on todettava, että on kyllä totta, kuten AZ väittää, että sen perustelut unionin yleisessä tuomioistuimessa eivät koskeneet maksamattomista riidanalaisista lisämaksuista johtuvia saatavia vaan saatavia, jotka liittyivät verkkomaksuihin, joita käyttäjä, jolle oli perusteettomasti myönnetty riidanalainen vapautus tietyn vuoden aikana ja joka ei voinut maksaa maksettavaa maksua jälkikäteen, ei ollut maksanut. On kuitenkin niin, kuten komissio toteaa, että tällaiset saatavat kuuluvat yksityisoikeudellisista suhteista johtuviin myyntisaataviin maksamattomista riidanalaisista lisämaksuista johtuvien saatavien tavoin. AZ:n perustelut eivät siis missään tapauksessa voineet menestyä tämän tuomion 173 ja 174 esitettyjen syiden vuoksi, joten unionin yleisen tuomioistuimen virhe on vaikutukseton.

176 Kolmanneksi suljetuista jakeluverkoista unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 96 kohdassa, että suljetun jakeluverkon haltijat eivät olleet sähkön ja lämmön yhteistuotannosta annetussa laissa tarkoitettuja verkonhaltijoita ja että niihin oli sovellettava riidanalaista lisämaksua sähkön loppukuluttajien tavoin.

177 On kuitenkin huomautettava, että AZ ei riitauta asiakysymyksen osalta yhtäkään näistä perusteista ja tyytyy väittämään – osoittamatta, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut tosiseikat ja kansalliseen oikeuteen liittyvät oikeudelliset seikat vääristyneellä tavalla huomioon –, että suljetun jakeluverkon haltijoille aiheutui tulonmenetyksiä, jotka liittyivät riidanalaiseen vapautukseen. Tällaiset perustelut on siis jätettävä tutkimatta muutoksenhakuvaiheessa.

178 Neljänneksi siltä osin kuin AZ väittää ensimmäisen valitusperusteensa kolmannessa osassa, joka on käsiteltävä tässä yhteydessä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut huomioon sen argumenttia, joka koski riidanalaiseen vapautukseen liittyvien muiden kustannusten korvaamatta jättämiseen, on riittävää todeta, että AZ ei ole esittänyt tällaista argumenttia ensimmäiseen oikeusasteeseen toimittamassaan kannekirjelmässä. Unionin yleistä tuomioistuinta ei näin ollen voida moittia siitä, että se ei ottanut asianmukaisesti huomioon tätä argumenttia.

179 Edellä esitettyjen perustelujen valossa on AZ:n esittämän toisen valitusperusteen toinen osa on jätettävä osittain tutkimatta ja se on hylättävä osittain tehottomana ja osittain perusteettomana. Saksan liittotasavallan esittämän ainoan valitusperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana.

Valtion määräysvalta

– *Asianosaisten lausumat*

180 AZ väittää toisen valitusperusteensa kolmannessa osassa ja Saksan liittotasavalta ainoan valitusperusteensa kolmannessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalaisesta lisämaksusta saadut varat ovat valtion määräysvallassa.

181 Komissio väittää, että AZ:n esittämät argumentit ovat tapauksen mukaan joko jätettävä tutkimatta tai ne ovat tehottomia tai perusteettomia. Se katsoo, että Saksan liittotasavallan esittämän ainoan valitusperusteen kolmas osa on perusteeton ja joka tapauksessa tehoton.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

182 Kuten tämän tuomion 131–134 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, se, että on olemassa kansallisen lainsäädännön mukainen vero tai muu pakollinen maksu, jota hallinnoidaan ja joka jaetaan tämän lainsäädännön mukaisesti, ja se, että kyseessä oleviin määriin kohdistuu valtion määräysvalta, ovat kaksi vaihtoehtoista kriteeriä, joiden avulla voidaan yksilöidä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtion varat.

183 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 98 kohdassa, että riidanalainen lisämaksu oli kyseisessä oikeuskäytännössä tarkoitettu veronluonteinen maksu tai pakollinen maksu, joka merkitsi valtion varojen käyttämistä. Kuten tämän tuomion 152–179 kohdasta ilmenee, AZ ja Saksan liittotasavalta eivät ole onnistuneet osoittamaan, että tämä unionin yleisen tuomioistuimen toteamus olisi oikeudellisesti virheellinen.

184 Mainittu toteamus on kuitenkin sellaisenaan riittävä, jotta voidaan katsoa, että kyseessä oleva toimenpide on myönnetty valtion varoista SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, eikä ole tarpeen tutkia, olivatko kyseiset määrät valtion määräysvallassa.

185 AZ:n esittämän toisen valitusperusteen kolmas osa ja Saksan liittotasavallan ainoan valitusperusteen kolmas osa ovat näin ollen tehottomia.

186 Kaikesta edellä esitetystä seuraa tämän tuomion 145 kohdassa esitetyin varauksin, että asiassa C-792/21 P tehdyn valituksen tueksi esitetyn toisen valitusperusteen kolme ensimmäistä osaa ja asiassa C-793/21 P tehdyn valituksen tueksi esitetty ainoa valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Asiassa C-792/21 P esitetyn toisen valitusperusteen neljäs osa

Asianosaisten lausumat

187 AZ väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 8 ja 128–131 kohdassa oikeudellisia virheitä määrittäessään viitejärjestelmää, jota komissio käytti riidanalaisen toimenpiteen valikoivuuden arvioimiseksi.

188 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi AZ:n mukaan ensinnäkin virheellisesti, että komissio ei ollut tukeutunut yksinomaan StromNEV 2005 -asetuksen 19 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettyyn yksilölliseen verkkomaksuun. Sen olisi pitänyt katsoa, että komission oli tutkittava kaikki yksilölliset verkkomaksut, mukaan lukien StromNEV 2005 -asetuksen 19 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyt maksut, mitä se ei kuitenkaan AZ:n mukaan tehnyt.

189 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi väärin kansallista oikeutta katsoessaan virheellisesti, että verkkomaksut olivat toisiinsa rinnastettavissa viitejärjestelmää määriteltäessä. Toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin on AZ:n mukaan katsonut, antisyklisten kuluttajien maksua ei lasketa fysikaalisen reitin menetelmän mukaisesti.

190 Komissio katsoo, että tämä valitusperusteen osa on osittain jätettävä tutkimatta ja että se on kokonaisuudessaan perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

191 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 256 artiklasta, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 169 kohdan 2 kohdasta seuraa, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi. Valitus, johon ei sisälly edes argumentaatiota, jonka tarkoituksena olisi erityisesti määrittää valituksenalaiseen tuomioon väitetysti sisältyvä oikeudellinen virhe, vaan jossa pelkästään toistetaan jo unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetyt perusteet ja perustelut, ei täytä tätä vaatimusta. Tällaisella valituksella pyritään näet tosiasiassa ainoastaan siihen, että unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetty kanne tutkitaan uudelleen, mikä ei kuulu unionin tuomioistuimen toimivaltaan (tuomio 22.9.2020, Itävalta v. komissio, C-594/18 P, EU:C:2020:742, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

192 Toisen valitusperusteen nyt käsiteltävän osan tueksi esittämällään ensimmäisellä argumentilla AZ tyytyy pääasiallisesti toistamaan unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämänsä moitteen mutta ei esitä erityisiä syitä, joiden vuoksi se katsoo unionin yleisen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen valituksenalaisen tuomion 128–131 kohdassa. Niinpä tämä argumentti on jätettävä tutkimatta.

193 AZ:n toisen valitusperusteen nyt käsiteltävän osan tueksi esittämän toisen argumentin osalta on kyllä niin, että kuten tämän tuomion 114 kohdassa on todettu, valituksenalaisen tuomion 8 kohta on epätarkka. Valituksenalaisen tuomion 128–131 kohdassa esitetyissä perusteluissa ei kuitenkaan ole mitään, minkä perusteella voitaisiin katsoa, että tämä epätarkkuus olisi vaikuttanut verkkomaksujen rinnastettavuuden arviointiin viitejärjestelemää määriteltäessä. Vaikka AZ väittää päinvastaista, se ei kuitenkaan ole näyttänyt argumenttiaan toteen. Sen esittämä argumentti on siis perusteeton.

194 Edellä esitetystä seuraa, että asiassa C-792/21 P tehdyn valituksen tueksi esitetyn toisen valitusperusteen neljäs osa on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

195 Tämän valituksen tueksi esitetty toinen valitusperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Asiassa C-792/21 P esitetty kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

196 Asiassa C-792/21 P tekemänsä valituksen tueksi esittämässään kolmannessa valitusperusteessa AZ vetoaa syrjintäkiellon periaatteen loukkaamiseen, johon se väittää unionin yleisen tuomioistuimen syyllistyneen valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa. Unionin yleinen tuomioistuin ei AZ:n mukaan ottanut huomioon tuen takaisinperintämääräyksestä johtuvaa erilaista kohtelua siirtymäjärjestelyn soveltamiseen nähden. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointia, jonka mukaan tämä järjestely ei ole nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellinen, perustellaan viittaamalla kyseisen 132 kohtaan. AZ:n mukaan on käsittämätöntä, ettei unionin yleinen tuomioistuin tutkinut oikeudellista tilannetta, joka vallitsi riidanalaista päätöstä tehtäessä, mainittuun siirtymäjärjestelyyn nähden. Se seikka, että tästä järjestelystä ei ilmoitettu komissiolle, ei ole AZ:n mukaan vakuuttava perustelu sen huomiotta jättämiselle. Jos unionin yleinen tuomioistuin olisi pitänyt tätä järjestelyä merkityksellisenä ja tutkinut AZ:n perustelut, se olisi päätynyt erilaiseen lopputulokseen syrjinnän osalta.

197 Komissio katsoo, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta ja että se on tehoton ja joka tapauksessa perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

198 Aluksi on todettava, että – toisin kuin komissio väittää – tämä valitusperuste on otettava tutkittavaksi. AZ nimittäin moittii tällä valitusperusteellaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se loukkasi syrjintäkiellon periaatetta hylätessään valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen tuomion 132 kohdan kanssa, sen argumentit, jotka koskivat tuen takaisinperintämääräyksen syrjivää luonnetta. Vaikka AZ toistaa perusteluissaan tietyt argumentit, jotka se on jo esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa, se kritisoi erityisesti syitä, joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi nämä argumentit perusteettomiksi.

199 Ensisijaisesti on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi AZ:n mainitut argumentit valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa, luettuna yhdessä kyseisen tuomion 132 kohdan kanssa. Se katsoi tältä osin, että kaikki viittaukset siirtymäjärjestelyyn, joka ei ollut riidanalaisen päätöksen kohteena ja jota ei sovellettu tämän päätöksen kohteena oleviin peruskuormasähkön kuluttajiin, olivat tehottomia tutkittaessa riidanalaisiin toimenpiteisiin perustuvan järjestelyn lainmukaisuutta. Lisäksi siirtymäjärjestely olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle.

200 Tähän arviointiin ei liity mitään oikeudellista virhettä.

201 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sääntöjenvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin on nimittäin johdonmukainen seuraus kyseisen tuen toteamisesta sääntöjenvastaiseksi, ja tuen takaisin periminen merkitsee aikaisemman tilanteen palauttamista (ks. vastaavasti tuomio 15.12.2005, Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, 113 kohta ja tuomio 21.12.2016,

komissio v. Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, 116 kohta). Sääntöjenvastaisen tuen takaisinperinnän osalta on siis – toisin kuin AZ väittää – otettava huomioon tämän tuen myöntämistä ennen sovellettu oikeudellinen järjestelmä eikä riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä sovellettu järjestelmä.

202 Tältä osin oikeuskäytäntö, johon AZ on vedonnut ja jonka mukaan unionin tuomioistuinten on arvioitava valtiontukipäätöksen lainmukaisuutta niiden tietojen perusteella, joita komissiolla saattoi olla käytettävissään päätöstä tehdessään (tuomio 7.2.1979, Ranska v. komissio, 15/76 ja 16/76, EU:C:1979:29, 7 kohta), on vailla merkitystä. Mainittu oikeuskäytäntö koskee nimittäin erilaista kysymystä kuin mikä on esitetty nyt käsiteltävässä valitusperusteessa, sillä se koskee sitä, minkä tosiseikkojen perusteella riitautetun toimen lainmukaisuus voidaan tutkia.

203 On myös lisättävä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että saamansa sääntöjenvastaisen tuen palauttamaan velvolliset tuensaajat eivät selvästikään ole samassa tilanteessa kuin henkilöt, jotka eivät ole hyötyneet tästä tuesta ja joita tämä takaisin periminen ei koske, joten kyse ei voi olla yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesta vastaavien tilanteiden erilaisesta kohtelusta (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, komissio v. Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, 117 kohta).

204 Näin ollen ja sanotun vaikuttamatta kysymykseen, joka on nyt käsiteltävässä asiassa merkityksetön ja joka koskee sitä, onko siirtymäjärjestelmä sellaisenaan unionin oikeuden mukainen, AZ:n asiassa C-792/21 P tekemänsä valituksen tueksi esittämä kolmas valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

205 Koska kaikki asioissa C-792/21 P ja C-793/21 P tehtyjen päävalitusten tueksi esitetyt valitusperusteet on hylätty, nämä valitukset on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

206 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista. Kyseisen työjärjestyksen 138 artiklan 1 ja 2 kohdan, joita kyseisen työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla sovelletaan valitusmenettelyyn, mukaan hävinnyt osapuoli velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli niiden korvaamista on vaadittu, ja unionin tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikulujen jakamisesta, jos hävinneitä osapuolia on useita.

207 Nyt käsiteltävässä asiassa AZ ja Saksan liittotasavalta ovat hävinneet kaikki asiassa C-792/21 P tehtyä päävalitusta ja asiassa C-793/21 P tehtyä päävalitusta koskevat vaatimuksensa, kun taas komissio on hävinnyt kaikki näissä asioissa tehtyjä liitännäisvalituksia koskevat vaatimuksensa.

208 Näin ollen asiassa esille tulleiden seikkojen perusteella on asianmukaista määrätä, että kukin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Päävalitukset ja liitännäisvalitukset hylätään.**

2) **AZ, Saksan liittotasavalta ja Euroopan komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset